

УДК 364-786:159.9:061.2

*Бондаренко Н.О. к.пед. наук, доцент
Янишевська Ю.О. здобувач другого
(магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Соціальна робота»
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВОЛОНТЕРІВ

Актуальність дослідження. Волонтери є основною ланкою допомоги постраждалим, знаходяться в епіцентрі подій, що сприяє до появи постійного емоційного навантаження. Це нерідко призводить до емоційного вигорання, стресу, підвищеного рівня тривоги та виснаження. Попри зростаючий інтерес до теми волонтерства, проблематика соціально-психологічної реабілітації (СПР) волонтерів недостатньо досліджена. Вищевказані фактори посилюють потребу в системному вивченні реабілітаційних підходів, форм і методів забезпечення психоемоційної стабільності волонтерів.

Мета дослідження. Дослідити сучасний стан СПР волонтерів в Україні та проаналізувати засоби та практики, що використовуються волонтерськими організаціями для підтримки психоемоційного стану в умовах війни.

Завдання дослідження

1. Провести теоретичний аналіз поняття та сутності соціально-психологічної реабілітації волонтерів.
2. Дослідити стан соціально-психологічної реабілітації волонтерів в Україні та засоби підтримки в умовах війни.
3. На основі включеного спостереження та опитування здійснити опис основних чинників, що впливають на психоемоційний стан волонтерів у кризових ситуаціях.
4. Оцінити сучасні форми та підходи до соціально-психологічної реабілітації шляхом включеного спостереження в середовище волонтерської ініціативи Repair Together.

Об'єкт дослідження. Процес соціально-психологічної реабілітації волонтерів в Україні під час воєнних дій.

Предмет дослідження - сучасні методи та технології, спрямовані на соціально-психологічну реабілітацію волонтерів, із використанням відомих методик відновлення.

Наукова новизна. Запропоновано розглядати волонтерство не лише як діяльність, а і як ресурс саморегуляції в кризових умовах. Описано та поєднано підходи реабілітаційної психології, арттерапії, культурно-рекреаційних практик, нетворкінгу та групової підтримки в єдиний комплекс заходів соціально-психологічної допомоги волонтерам.

Наукові дослідження. В науковому вимірі проблема соціально-психологічної реабілітації волонтерів розглядається в контексті соціальної роботи, кризової психології. Зокрема, Лазоренко Б. дослідив ефективність технології парадоксу для трансформації негативних психоемоційних станів волонтерів [3]. Гончар І. проаналізував явище волонтерства як засобу адаптації учасників бойових дій [2]. Дослідники Лазос Г. і Литвиненко Л. звертають увагу на важливості групової супервізії для зниження ризиків вигорання [4]. Горінов П. та Драпушко Р. дослідили соціально-правові аспекти волонтерської діяльності [1]. Водночас системних досліджень методів соціально-психологічної реабілітації волонтерів у науковій площині не представлено в достатній кількості.

Методи дослідження. У роботі використано теоретичні методи: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація літератури з теми; та емпіричні методи: включене спостереження у волонтерських спільнотах, опитування, бесіди з волонтерами з метою якісного аналізу індивідуального досвіду, виявлення форм і практик соціально-психологічної реабілітації.

Основні результати дослідження. Нами було з'ясовано, що волонтери потребують комплексної соціально-психологічної реабілітації. Сучасний стан СПР волонтерів в Україні показав ряд заходів та практик, проте вказав на фрагментарність підходів і потребу в системному їх поєднанні. Виявлено ряд ефективних засобів, зокрема: групову терапію, культурні та рекреаційні заходи, організацію туризму, практики саморегуляції, нетворкінг, арттерапію, психологічне консультування.

Нами було проаналізовано сучасний стан соціально-психологічної реабілітації волонтерів в Україні, а також проведено включене спостереження в середовищі волонтерської спільноти Repair Together. Це дозволило виокремити ключові чинники, що впливають на психоемоційний стан волонтерів, а саме:

- Рекреація сприяє відновленню ресурсу та зниженню рівня стресу.
- Підтримка колективу зменшує психоемоційне навантаження, відчуття спільноти та єдності впливають позитивно на волонтерів.
- Соціальні зв'язки та відчуття значущості діяльності підвищують мотивацію.
- Доступ до психолога дозволяє краще керувати емоційним станом.
- Доступ до базових ресурсів, таких як сон впливає на загальний стан волонтерів.

Врахування даних чинників дозволяє запропонувати якісну та цілісну модель підтримки волонтерів у кризових умовах, таких як війна.

Висновки. Соціально-психологічна реабілітація волонтерів – комплексна система заходів, котрі спрямовані не лише на підтримку психічного здоров'я, а й підвищення адаптаційного потенціалу, стресостійкості, зниження рівня емоційного вигорання. Поєднання психологічних, педагогічних, рекреаційних і культурних підходів дає змогу будувати стійкі механізми подолання кризових станів та сприяє профілактиці емоційного вигорання. Результати дослідження свідчать про брак державної участі в організації СПР волонтерів. Як правило, заходи реалізуються силами громадських ініціатив та самих волонтерів. Це вказує на важливість формування державної політики у сфері підтримки волонтерської спільноти. Подальша розробка комплексних програм СПР для волонтерів є необхідною умовою для функціонування суспільства в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Горінов П. В., Драпушко Р. Г. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження. Київ: Держ. ін-т сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.
2. Гончар І. Г. Волонтерська діяльність як засіб соціально-психологічної реабілітації учасників бойових дій. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2022. Вип. 2(139).
3. Лазоренко Б. П. Соціально-психологічна реабілітація та реадaptaція волонтерів: емпірична оцінка ефективності технології парадоксу. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2018. Вип. 42. С. 148–159.
4. Лазос Г., Литвиненко Л. Психологічна підтримка волонтерів, що працюють з постраждалими // Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / за ред. З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Л. Г. Царенко. Київ: ТОВ «Видавництво “Логос”». 206 с. С. 121–144.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Факультет аграрного менеджменту
(кафедра виробничого та інвестиційного менеджменту)
Гуманітарно-педагогічний факультет
(кафедри соціальної роботи та реабілітації)
Purdue University (USA)
Fater Academy of India (India)
Національний університет «Запорізька політехніка»
НТУ «Дніпровська політехніка»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІХ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, АСПІРАНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
«РОЛЬ МОЛОДИ У РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ»**

**15-16 квітня 2025 р.
Київ, онлайн, Zoom**

Роль молоді у розвитку АПК України [Електронний ресурс]: зб. матеріалів ІХ міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 квітня 2025 р.). Київ: НУБіП України, 2025. 362 с. PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.

**КОНФЕРЕНЦІЯ ПРОВЕДЕНА В РАМКАХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ПРОЄКТУ
МОДУЛЬ ЖАНА МОНЕ «ПРАКТИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ
ІНКЛЮЗІЇ В ЄС» ЗА ПІДТРИМКИ ЕРАЗМУС+,
101127466 – EPSEI – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

*Рекомендовано до друку Вченою Радою факультету аграрного менеджменту
(протокол № 11 від 19 травня 2025 року)*

Збірник укладено за матеріалами ІХ міжнародної науково-практичної конференції «Роль молоді у розвитку АПК України». Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

The collection is based on the materials of the V International Scientific and Practical Conference "The Role of Youth in the Development of AIC of Ukraine", conducted by the Faculty of Agrarian Management and the Faculty of Humanities and Education of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. The content of the sections is synchronized with the main directions of the conference.

The publication is designed for scientists, teachers, graduate students, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук Л.В., д. екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України (голова);
Деліні М.М., д. екон. наук, професор; Прушківська Е. В., д. екон. наук, професор;
Сопівник І.В., д. пед. наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи та реабілітації;
Супрун Д.М., д. пед. наук, професор; Осадченко І.І., д. пед. наук, професор;
Власенко Т.О, к. екон. наук, доцент, звідувач кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту;
Алексєєва К.А., к.наук з держ. упр., доцент; Гаврилюк В.П. к.екон. наук, доцент;
Дергач А.В., к.наук з держ. упр., доцент; Лобунець Т.В., к. екон. наук, доцент;
Чемодуров О.М., к. екон. наук, доцент; Юзба В.О. к. екон. наук, доцент;
Прохорчук О.М., к. пед. наук, доцент; Тілікіна Н.В., к. екон.наук, доцент;
Мовчун С.В., к.екон.наук; Власенко К.О., к.пед.наук; Голева М.С., PhD, асистент;
Будегай В.А., асистент; Кендус Д.І., асистент.

Тези доповідей подано в авторській редакції.

Автори відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів

© НУБіП України,
2025 © Автори, 2025